

Justitiedepartementet

*Enheten för brottmålsärenden och
internationellt rättsligt samarbete (BIRS)*

Rådets möte (rättsliga och inrikes frågor) den 4-5 december 2006

Dagordningspunkt 6

Förslag till rambeslut om överförande av dömda personer mellan EU:s medlemsstater

Dokument: Har ännu inte distribuerats.

Tidigare dokument: 15389/1/06, COPEN 118, REV 1 (senaste lydelse av hela rambeslutet), Fakta-PM Justitiedepartementet 2004/05:FPM58

Rambeslutet har tidigare behandlats i EU-nämnden avseende bl.a. frågorna om dubbel straffbarhet (21 april 2006), den verkställande statens och den dömdes samtycke till överförandet (31 maj 2006) samt syftet om social återanpassning och överförande av tredjelandsmedborgare (2 oktober 2006). Rambeslutet har därutöver berörts vid flera möten med justitieutskottets EU-grupp.

Bakgrund

Österrike, Finland och Sverige presenterade i januari 2005 ett förslag till rambeslut om överförande av dömda personer mellan EU:s medlemsstater. Förslaget syftar till att underlätta och effektivisera dagens samarbete enligt 1983 års Europarådskonvention när det gäller överförande av dömda personer. Rambeslutet bygger på principen om ömsesidigt erkännande och innebär att en dom med ett frihetsberövande straff (för svensk del fängelse, rättspsykiatrisk vård och sluten ungdomsvård) skall erkännas och verkställas i den dömdes hemland.

Om förslaget genomförs kan det förväntas effektivisera handläggningen av överförandeärenden. I förslaget finns bestämmelser om bl.a. ett begränsat antal vägransgrunder, införande av tidsfrister för beslut om överförande och själva transporten av den dömda samt begränsad möjlig-

het för den verkställande staten att ändra den utdömda påföljdens natur eller längd.

ORDF:s syfte vid rådsmötet är att nå en politisk överenskommelse om hela rambeslutet. Diskussionen kommer att fokuseras på några utestående frågor, bl.a. tillämpningsområdet och övergångsbestämmelser, som inte lösts på tjänstemannanivå.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Som rättslig grund för förslaget till rambeslut har angetts artikel 31.1 a och artikel 34.2 b i EU-fördraget. Rambeslutet antas med enhällighet efter att ha konsulterat Europaparlamentet.

Svensk ståndpunkt

Sveriges inställning allmänt till förslaget till rambeslut

Sverige stödjer i huvudsak både innehåll och syfte med rambeslutet. Sverige verkar i förhandlingarna för ett så stort mervärde som möjligt i förhållande till dagens tämligen tungrodda system om överförande av dömda personer mellan EU:s medlemsstater (enligt 1983 års Europarådskonvention och dess tilläggsprotokoll från 1997). Mervärdet ligger i en förenkling och effektivisering i hanteringen av överförandeärendena.

Tillämpningsområdet

Sverige har i förhandlingarna verkat för att det tvingande samarbetsområdet skall omfatta alla personer som har stark anknytning till den verkställande staten genom medborgarskap liksom laglig hemvist och uppehållstillstånd där. I syfte att nå en kompromiss stödjer Sverige det nuvarande förslaget som bl.a. undantar tredjelandsmedborgare från det tvingande området. Förslaget täcker dock flertalet av de överförandesituationer som kan tänkas uppkomma.

Den dömdes samtycke

Sverige stödjer det föreliggande förslaget. Den svenska grundinställningen, som bl.a. bygger på våra erfarenheter från det nordiska samarbetet på detta område, är att den dömdes samtycke inte skall krävas för att överförande skall kunna ske. Alla medlemsstater delar inte det synsättet och den nu föreslagna lösningen är en rimlig avvägning som Sverige kan godta.

Vägransgrunderna

Sverige verkar för att territorialitetsklausulen skall begränsas. Eftersom personen redan är dömd bör territorialitetshänsyn endast i begränsad utsträckning utgöra hinder för överförande.

Överföranden till följd av en europeisk arresteringsorder
Sverige stödjer det föreliggande förslaget.

Övergångsbestämmelser och ikraftträdande

Sverige stödjer det föreliggande förslaget och verkar för att undantags-
möjligheten skall bli så begränsad som möjligt. Vi bör undvika att det
under en lång tid finns två parallella system för överförande – detta
rambeslut och för äldre ärenden 1983 års överförandekonvention.

Europaparlamentets inställning

Europaparlamentet yttrade sig över förslaget i maj 2006. Parlamentet
stödde förslaget och hade för egen del ett antal förslag till ändringar av
förslagstexterna.

Förslaget

Följande utestående frågor skall diskuteras vid ministermötet.

Tillämpningsområdet

Enligt det nuvarande förslaget möjliggörs överföranden mellan EU:s
medlemsstater av alla personer som dömts i en medlemsstat i EU, dvs.
även tredjelandsmedborgare. Den verkställande staten är dock endast
skyldig – såvida ingen vägransgrund är tillämplig – att ta emot egna
medborgare som har sin hemvist där eller som skall utvisas dit. Alla
övriga överföranden är frivilliga för den verkställande staten. En
medlemsstat kan avge en förklaring om att man är beredd att utsträcka
sitt obligatoriska åtagande till att också omfatta t.ex. egna medborgare
som inte har hemvist i den verkställande staten.

En majoritet av medlemsländerna stödjer ORDF:s förslag medan vissa
medlemsstater menar att det tvingande samarbetsområdet bör utvidgas.

Den dömdes samtycke

En fråga som har nära samband med tillämpningsområdet är i vilka fall
den dömdes samtycke skall vara en förutsättning för överförande.

Som huvudregel förutsätter rambeslutet att den dömdes samtycker till
ett överförande. Den dömdes samtycke krävs dock inte vid överförande
till den dömdes medborgarskapsland om han eller hon har sin hemvist
där. Den dömdes samtycke krävs inte heller till en medlemsstat dit den
dömde skall utvisas eller har flytt. Undantagen från huvudregeln torde i
praktiken komma att utgöra det absoluta flertalet av alla överförande-
ärenden.

Endast ett fåtal medlemsländer har invändningar mot förslaget. Dessa
stater vill utöka kravet på den dömdes samtycke.

Vägransgrunderna

Bred enighet råder kring vägransgrunderna. En vägransgrund kopplad till den verkställande statens territorialitet kvarstår att lösa.

Vägransgrunden innebär att den verkställande staten kan vägra överförande om domen avser en gärning som helt eller delvis begåtts på den verkställande statens territorium. För i synnerhet en medlemsstat är en sådan vägransgrund av avgörande betydelse.

Några medlemsstater vill införa en vägransgrund för den verkställande staten i de situationer när den staten anser att ett överförande av den dömda inte skulle främja den dömdes återanpassning. En majoritet av medlemsstaterna är emot en sådan vägransgrund. De menar att rambeslutet tillräckligt beaktar syftet om social återanpassning eftersom det på flera sätt understryks att domslandet noggrant skall beakta återanpassningen innan den begär överförande. De motsätter sig en sådan vägransgrund på den grunden att de anser att domslandets bedömning i frågan om social återanpassning inte skall kunna ifrågasättas av den verkställande staten.

Överföranden till följd av en europeisk arresteringsorder

Enligt rambeslutet om den europeiska arresteringsordern kan en medlemsstat i vissa fall istället för att överlämna en person för straffverkställighet själv verkställa straffet och en medlemsstat kan i vissa andra fall villkora ett överlämnande för lagföring till en annan medlemsstat med att personen skall återföras för att där avtjäna ett eventuellt straff. Arresteringsordern reglerar inte närmare hur verkställigheten skall överföras i dessa fall, vilket orsakar problem för vissa medlemsländer.

Ett syfte med rambeslutet har varit att lösa de problem som finns vid överföranden av straffverkställighet i anslutning till ett ärende om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder. Förslaget innehåller inte några detaljerade regler utan anger att det här rambeslutet skall tillämpas i den utsträckning bestämmelserna är förenliga med rambeslutet om den europeiska arresteringsordern.

Majoriteten av medlemsländerna stödjer förslaget.

Övergångsbestämmelser och ikraftträdande

Enligt förslaget skall rambeslutet tillämpas på framställningar som inkommer efter den dag då rambeslutet skall vara genomfört i medlemsstaterna. En medlemsstat kan dock i en förklaring ange att den inte kommer att tillämpa rambeslutet för domar som vunnit laga kraft före ett visst datum.

Flertalet medlemsländer stödjer en sådan ordning men några medlemsländer menar att undantagsmöjligheten skall kopplas till tidpunkten för

brottet. En sådan ordning skulle innebära att det här rambeslutet inte skall tillämpas på brott som begåtts före ett visst datum.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom (internationella verkställighetslagen) som implementerar bl.a. 1983 års Europakonvention om överförande av dömda personer och dess tilläggsprotokoll förutsätter samtycke från verkställighetslandet (dvs. ett frivilligt system). Enligt 1983 års konvention skall den dömdes samtycke alltid krävas emedan tilläggsprotokollet medger avsteg från denna huvudregel i två fall, utvisnings- och flyktfallet. Samtliga medlemsstater har tillträtt 1983 års konvention och 17 av dessa stater har dessutom anslutit sig till tilläggsprotokollet.

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna av förslaget till rambeslut är svåra att förutse, och beror naturligtvis på hur långtgående rambeslutet blir. En viss ökad arbetsbelastning för berörda myndigheter kan inte uteslutas. Emellertid innebär rambeslutet en (i bästa fall inte obetydlig) besparing genom att fler dömda personer kommer att kunna överföras från Sverige till sina hemländer, särskilt om samtycket från den verkställande staten och den dömda personen tas bort i flertalet fall. Likaså kommer handläggningstiderna att kortas - i bästa fall avsevärt och då med kortare verkställighetstider i Sverige som följd. Genomförandet av rambeslutet bör därför inte medföra några ökade kostnader för de berörda myndigheterna. Eventuella budgetära konsekvenser skall finansieras inom berörda myndigheters befintliga anslag.